

Foto: Brane Petrovič

Dokumentarno-igrani film o prebegu z gazelo

Drugi dan osamosvojitvene vojne leta 1991 sta pilot Jože Kalan in tehnik letalec Bogo Šuštar s helikopterjem gazela prebegnili iz JLA k Teritorialni obrambi. 50-minutni film prikazuje razmere in dogajanje v helikopterski enoti JLA na Brniku pred vojno, pobeg in dogodke, ki so se zgodili po tem. Pogovarjali smo se z ustvarjalci filma in glavnima akterjema, ki so povedali, kako je potekalo večmesečno delo, da so pripravili prvi dokumentarno-igrani film v TV-studiju MO.

»Z Jožetom Kalanom sva se večkrat pogovarjala o tem dogodku in zgodba se mi je zdela zanimiva. Želel sem prikazati, kako in zakaj sta to naredila, torej tudi ozadje zgodbe, kako sta to doživljala akterja, kako njuni svojci in tisti, ki so jima poma-

Foto: Brane Petrovič

Scenarist in snemalec Tomo Burazin z glavnima akterjema v filmu Jožetom Kalanom in Bogom Šuštarjem

gali pri skrivanju. Poleg tega se mi zdi, da ljudje ne vedo, kaj se je takrat dogajalo. Vesel sem bil, da sta bila Jože in Bogo pripravljena sodelovati in pomagati, saj sem želel, da bi bila zgodba čim bolj izvirna,« je povedal Tomo Burazin, scenarist, snemalec in montažer. »Nisem pričakoval, da bo zaradi teh dogodkov kdaj nastal film. Če ne bi takrat pobegnil z gazelo, bi dezertiral peš. V JLA nisem želel več sodelovati. S Šuštarjem nis-

va vedela, kako bodo potekali dogodki in nisem pričakoval, da bo vojna tako kratka. To je bil velik in odločen korak. Imela sva srečo in odlično podporo ljudi, ki so skrivali naju in helikopter. Težko je bilo tudi za domače,« je povedal Jože Kalan.

Scenarij je Burazin pripravil po dnevniških zapisih Kalana in pogovorih z akterjema, k projektu pa je povabil še režiserja TV Slovenija Boža Grlja, ki je pomagal tudi pri oblikovanju dokončnega scenarija. Na GŠSV in MO so podprli snemanje filma. »To je dokumentarno-igrani film, saj so dogodki igrani, vmes pa pripovedujeta zgodbo Jože in Bogo. Dokumentarni zapis enega od dogodkov obstaja na VHS, in sicer barvanje gazele na Golteh, kar smo tudi vključili v film. Uporabili smo arhivsko gradivo TV-studija MO, drugo arhivsko gradivo pa je odstopila TV Slovenija. S Tomom sva porabila zelo veliko časa, da sva pregledala precej arhivskih posnetkov, poiskala posnetke te gazele in podobno,« je povedal režiser filma Božo Grlj. »Treba je bilo zbrati veliko pripomočkov, na primer stare avtomobilske jugoslovanske tablice, zastavo, uniforme, ki so jih imeli takrat, in podobo. Zato bi se zahvalil vsem, ki so nam pri tem pomagali. Igralci so pripadniki SV, pilota Tonija Mrlaka, katerega helikopter so sestrelili med vojno in ki mu je film posvečen, igra njegov sin Tomaž, ki je tudi pripadnik SV,« je povedal Brane Petrovič, vodja TV-studija MO.

Snemanja so potekala na krajih, kjer so se dogodki zgodili. Prej so posneli pogovore s Kalanom in Šuštarjem, in sicer v njihovih počitniških hišicah, kjer zdaj, ko sta upokojena, preživita največ časa in imata tudi urejen letalski kotic, ter pogovore z njunima ženama. Na snemanjih igranih prizorov je bil vedno navzoč vsaj eden od akterjev. »Tako smo zagotovili pristnost dogodkov. Jože in Bogo sta pripovedovala, kako se spominjata dogodkov. Največ dela smo imeli z usklajevanjem vseh, ki smo sodelovali, saj za ta film nismo imeli na primer dva meseca časa, da bi se posvetili le temu projektu,« je povedal Burazin. »Ni se bilo težko spomniti dogodkov, saj sem zgodbo večkrat pripovedoval in obnavljal. Spomini so še živi. V filmu nastopajo tudi ljudje, ki so nama pomagali in so opisali svoje doživljanje, poleg tega je v njem posebna zahvala vsem, ki so nama pomagali,« je povedal Bogo Šuštar. »Z njimi še vedno vzdr-

Foto: Jože Kalan

Režiser Božo Grlj razlaga igralcem potek dela.

žujem stike in so bili veseli, ko sem jim povedal, da bomo posneli film, saj so ponosni na to, da so sodelovali v vojni in nama pomagali,« je dodal Kalan. Vsi posnetki razen izjav so narejeni brez stojala, saj se je tako snemalo tudi med vojno, ko ni bilo časa postavljati stojala in prižigati dodatnih luči. Tak način snemanja je pomemben zato, da ni ostrih prehodov med dokumentarnim gradivom in novimi posnetki. Posneli so skoraj sedem ur gradiva, tako da ga je bilo skupaj z izbranim dokumentarnim gradivom za več kot deset ur. »Najprej sva s Tomom zmontirala besedilo, ki ga je bilo za več kot uro in pol. Morala sva ga krajšati, kar je bilo zelo zahtevno delo, saj je bila dogovorjena minutaža za film približno 50 minut. K besedilu smo potem dodali še sliko,« je razložil Grlj in dodal: »Ta prebeg je bil junaško dejanje, ki ga je treba prikazati predvsem mlajšim generacijam. Veliko jih je bilo pripravljeno žrtvovati marsikaj, da se je vojna tako hitro končala.« Premiera filma je bila na dan vojaškega letalstva, 12. januarja, v Cerkljah ob Krki. »Film je posvečen organizatorju prebega Toniju Mrlaku, ki je žal umrl v vojni. Želim si, da bi bil tudi dan vojaškega letalstva povezan z dogodki osamosvojitvene vojne. Odzivi na premieri so bili dobri in veliko ljudi me je že vprašalo, ali lahko dobijo DVD. Tudi sam sem s filmom zadovoljen,« je dodal Šuštar.

Film bo predvajan na TV Slovenija, vendar datum še ni določen. Prav zdaj poteka tudi priprava angleške različice, tako da bo lahko darilo tujim vojaškim delegacijam in posameznikom.

Valerija Šket Jarm